

Höstmötet 2013

En tillbakablick

13-14 november 2013

Lignellsalen och Rumarsalen Jamtli/Landsarkivet i Östersund

Den 13-14 november 2013 bjöd NCK in sin referensgrupp till ett höstmöte på Jamtli och Landsarkivet i Östersund. Representanter från flera nordiska och baltiska länder deltog; totalt 24 stycken från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island och Litauen. Tema för Höstmötet 2013 var kreativitet och innovation och som inledningstalare var Evelina Wahqvist, kreativitetsforskare och årets kommunikatör 2009, och Klas Rabe, programansvarig för kulturella och kreativa näringar vid Tillväxtverket, inbjudna.

Under mötet hölls en workshop om kreativitet och deltagarna i referensgruppen berättade om sina organisationer och om den kulturarvspedagogiska situationen i respektive land.

Det här är en sammanfattning av de två dagarna: om föreläsningarna, idéer, tankar, samarbetsförslag, kulturarvspedagogiska trender och framtiden.

Föreläsningar

Evelina Wahlqvist

Vad är kreativitetens kärna? I sin föreläsning om kreativitetens egenskaper och hur kreativitet blir till försökte Evelina Wahlqvist närma sig orsakerna till att kreativitet uppstår och hur vi själva kan skapa de förutsättningarna i vår vardag. Hon utgick från fem nyckelord: *incitament, intersektion, ingivelse, idéhantering* och *insikt*.

Det är lätt att vara kreativ när vi hjälper varandra förklarade hon. Det är ett incitament för kreativiteten. I smågrupper fick vi sedan diskutera vad vi tillsammans kunde göra för att hjälpa tyfonen Haiyans offer. Skicka förnödenheter, skramla ihop pengar på plats och skänka pengar till Röda Korset som julklapp var några av de förslag som grupperna tog upp. Det är inte heller fel att tänka innanför boxen, menade Wahlqvist. Att ha ramarna för vad vi ska göra och vad kreativiteten ska leda till är viktigt. Inspiration är också viktigt, det är bränslet som behövs för att kreativiteten ska ta fart.

Kreativitet innebär hårt arbete. Utförandet står för en stor del av den kreativa processen och för att lyckas behövs det passion och en vilja att nå ända fram. I smågrupper diskuterade vi vad våra första passioner var; att simma, cykla och se på film var några av svaren.

För Wahlqvist är kreativitet ett vägskafl där kunskaper och färdigheter möts, en intersektion där de kunskaper och resurser som vi har kombineras på nya sätt. En person som spelar fotboll och gillar att skriva kan bli en utmärkt journalist. Därför är det viktigt att vi i möten med andra kartlägger varandras olika talanger och färdigheter. Vilka olika kombinationer kan vi få ihop?

Det handlar även om att våga följa ens ingivelse. Vi kan ha många drömmar och idéer men om vi bara fortsätter som vanligt med det vi gjort tidigare så är kreativiteten verkningslös. Det är också det som är idéhantering. Är en idé verkligen en idé om den inte genomförts frågar sig Wahlqvist. Vi måste dessutom acceptera idéer i alla dess former. Även de dåliga idéerna kan leda till andra bättre idéer. Att skapa en prioriteringslista över alla ihopsamlade idéer är till exempel ett bra förslag.

Vi behöver också dra lärdomar av vad vi genomfört innan och se till att vi är öppna för ett aktivt och livslångt lärande. Det behövs insikt.

Klas Rabe

Vad har kulturarvet och kulturarvsinstitutionernas för värde och betydelse i samhället? Med utgångspunkt i de kulturella och kreativa näringarna och skapandet av sociala, kulturella och ekonomiska värden försökte Klas Rabe i sin föreläsning att beskriva vad Tillväxtverket har för syn på det hela och vilka diskussioner om kreativitet och innovation som förs på regional, nationell och europeisk nivå. Tillväxtverket, menade Rabe, försöker kanalisera de drivkrafter som finns och på olika sätt bidra till att kultur och företagande utvecklas inom regioner och landet i sin helhet. Kulturarvsinstitutioner kan hjälpa till att skapa en hållbar tillväxt i samhället

menade han. Det är visserligen svårare att mäta de sociala värdena av en sådan verksamhet men det är inte omöjligt.

Rabe valde även att blicka in i framtiden. För att främja kreativitet och innovation förutsätter det att vi fortsätter vårt arbete med *mångfald*, med *medskapande* och med att precisera vårt *mottagarperspektiv*.

Det här kan bli en utmanande process för kulturarvsinstitutioner. Rabe menade att det är viktigt att institutionerna fortsätter arbeta med att utveckla och bredda sitt nätverk. Det kommer att bli allt viktigare att ha många olika kompetenser till förfogande och det här kan lösas på två sätt: att en institution kan använda sig av externa tjänster *eller* att mångfalden hos institutionernas anställda blir bättre. Det är viktigt med förändring, menade Rabe, men vilken förändring, vilken skillnad och för vilka?

Workshop

Efter Evelina Wahlqvists och Klas Rabes föreläsningar om kreativitet och innovation var det dags för referensgruppens medlemmar att delta i en workshop. Uppgiften bestod av två delar: frågor och förslag till samarbeten. I den första delen ställdes följande frågor:

- > När er organisation tänker nytt, hur går ni tillväga?
- > Hur kan er organisation arbeta med kreativitet?
- > Hur kan lärande vara en del av det här arbetet?

I den andra delen efterfrågades:

- > Projekt med kreativitet som utgångspunkt.
- > Projekt som skapar en kreativ miljö i samhället.
- > Projekt av nordisk baltisk karaktär.

Arbetet genomfördes i mindre grupp innan frågor, svar och förslag diskuterades gemensamt.

Frågor

Flera inlägg från referensgruppens medlemmar handlade om kulturarvs- och lärandeinstitutionernas möjlighet och förmåga att nå utanför sin egen organisation och utveckla sitt nätverk. Det är viktigt att representera sin organisation i annorlunda sammanhang – i andra nätverk och möten – och det är viktigt att ha kontakt med externa parter som har en annan kompetens. Organisationen måste också ha förmågan att vända upp på och ner på vem som har ansvar för vad. Vi är för det mesta homogena grupper, konstaterade en av medlemmarna. Vi behöver kanske göra

det vi inte gillar själva för att tilltala andra, men vi måste också göra det vi gillar för att vara kreativa.

Tid är en annan viktig faktor. Det är viktigt med långsiktiga projekt, inte minst eftersom det ofta är kortsiktiga projekt som genomförs. Vi måste hinna reflektera och komma till ro med det vi arbetar med, men, menade en av medlemmarna, det här vi möjlighet att bestämma själva över. Vi har den friheten att prioritera vad som är viktigt för oss.

Ledarskapet tycks också vara viktigt. Hur duktiga är cheferna på att förmedla sina idéer och vilket utrymme ges för den kreativa processen? Kan vi själva påverka hur resten av organisationen beter sig eller är det upp till den enskilde individen? Och vad är anledningen till att vi måste vara kreativa? Vilket behov ska vi förhålla oss till? Det här är några av de många frågor och funderingar som togs upp under diskussionen.

Kreativitet handlar också om att bygga upp, förvalta och riva ner. Det är viktigt, påpekade en av medlemmarna, att våga sluta göra något.

Förslag till samarbeten

Flera av grupperna inspirerades av Klas Rabes tre nyckelord: mångfald, medskapande och mottagarperspektiv.

En av grupperna valde att utgå från konceptet *kreativt kulturarv*. Med det menade de att alla medborgare ska vara medproducenter till kulturarvet och att de tillsammans med museer ska skapa en utställning om sina egna berättelser. Vad kan vi och vad kan vi inte berätta utifrån de samlingar vi har? Det är också viktigt, menade gruppen, att det är en ofärdig utställning där vi har möjlighet att bygga vidare på den.

En annan grupp hänger på. Det kollektiva och gemensamma minnet är viktigt att medvetandegöra. Minnet är en förutsättning för nyskapelse. Det är möjligt att världsminnen är bra platser för gemenskap och kan fungera som utgångspunkter för de kollektiva minnena. Samtidigt behöver vi se över våra samlingar menade gruppen och fyllde i: hur har samlingarna blivit till, hur har föremål och personarkiv samlats in och hur har personer lyckats skriva in sig i historien?

Mycket av diskussionen handlade om ett större samarbete med andra aktörer, att få hjälp utifrån och att arbeta med crowdsourcing. Vi måste lita på samhället, tillåta medskapande och samla folk för att skapa något tillsammans menade en av grupperna.

Med ny teknik, fortsatte en av de andra grupperna, gör vi det även möjligt för oss att skapa en kreativ miljö i samhället. Våra samlingar kan ställas till förfogande för kommersiellt bruk. De kan också användas som resurs i andra sammanhang. Ett exempel är loggböcker från skepp som kan användas inom klimatforskningen. På det stora hela borde kulturarvsinstitutioner fortsätta arbeta med att samla in data och metadata om sina samlingar. Utifrån det här kan de skapa plattformar och program som berör kulturarv, programmering och forskning.

Det finns också en möjlighet för museer, arkiv och universitet att arbeta mer tillsammans med specifikt utvalda ämnen, menade en annan grupp. De kan starta igång kreativitetsverkstäder och skapa platser för allmänheten att träffas. Tillsammans kan de skapa stor uppmärksamhet och skillnad för solidaritet, miljö och mångfald i samhället.

Presentationer

Aud Mikkelsen Tretvik (Norge) berättade om situationen för humaniora och programmet kulturminnesförvaltning vid NTNU som firade tio år i höstas.

Christina Forssell (Finland) berättade om Arkivverkets verksamhet och olika aktiviteter, bland annat Arkivens Dag i Norden och Vetenskapens natt.

Ann-Sofi Forsmark (Sverige) berättade om Stockholms stadsarkiv och arkivets publika verksamhet. Här ingår bland annat boken *Stockholm – din och farmors farmors stad* och Kulturarvsdagen.

Pauliina Kinanen (Finland) presenterade Finlands museiförbund och den verksamhet som de bedriver. Visionen för 2023 är att vara en av de främsta aktörerna inom den europeiska museisektorn.

Leena Tornberg (Finland) presenterade NCK:s museipedagogiska undersökning som genomförts i samarbete med Finlands museiförbund.

Maria Press (Norge) redogjorde för den arkivpedagogiska situationen i Norge och Riksarkivets och Kulturrådets inblandning i verksamheten.

Lena Eriksson (Sverige) berättade om verksamheten vid Nordiska Akvarellmuseet. Hon nämnde bland annat projektet Bilderbokens nya skepnader.

Ane Hejlskov Larsen (Danmark) presenterade Dansk Center for Museumsforskning, ett resurscentrum för universitetsutbildningar inom estetik, kommunikation och museologi.

Ann-Siri Hegseth Garberg (Norge) berättade om den nuvarande situationen i Norge efter regeringsskiftet och om verksamheten vid Kystmuseet i Sør-Trøndelag som ingår i Museene i Sør-Trøndelag (MiST).

Charlotte S. H Jensen (Danmark) menade att kulturarvet utmanas – nu är det allvar. Crowsourcing och delaktighet är några sätt att hänga med i utvecklingen.

Bente Jensen (Danmark) berättade om instagram och hur tjänsten används på kulturarvsinstitutioner och i kulturmiljöer. Instagram *är* kulturarv menade hon.

Søren Ehlers (Danmark) tog upp framtiden och vilka utmaningar vi står inför - bland annat att mäta effekten av ett lärande genom kulturarv.

Gita Šapranaukaitė (Litauen) berättade om den kulturarvspedagogiska situationen i Litauen.

Brynja Birgisdottir (Island) berättade om verksamheten vid Islands Nationalarkiv, om en utställning som de genomfört och om den Nordiska Arkivdagen.

Cornelius Holtorf (Sverige) berättade om de projekt som han och Linnéuniversitet är inblandade i för tillfället.

Tine Fristrup (Danmark) nämnde bland annat plattformen Age of Creatvity och lärande för seniorer.

Medverkande

Søren Ehlers
Tine Fristrup
Bente Jensen
Charlotte S. H Jensen
Ann-Siri Hegseth Garberg
Maria Press
Aud Mikkelsen Tretvik
Pauliina Kinanen
Leena Tornberg
Christina Forssell
Brynja Birgisdottir
Cornelius Holtorf
Ann-Sofi Forsmark

Lena Eriksson
Gita Šapranaukaitė
Peter Aronsson
Ane Hejlskov Larsen
Henrik Zipsane
Eva Sjögren Zipsane
Malin Bäckström
Torgärd Notelid
Kristoffer Soldal
Anna Hansen
Martina Deidda
Carolina Jonsson Malm (sjuk)

norden

Nordisk Kulturfond